C/2026/3927

1.9.2026.

PREPORUKA VIJEĆA

od 10. srpnja 2026.

o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Latvije

(C/2026/3927)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) U Uredbi (EU) 2024/1263 navode se ciljevi okvira gospodarskog upravljanja, čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedine zemlje te nadzor provedbe tih preporuka.

([1]) Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 (SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

(2) Komisija je 25. studenoga 2025. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Latvije za 2026. Komisija je istog dana na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2026., u kojem Latvija nije utvrđena kao jedna od država članica za koje je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, Preporuku za preporuku Vijeća o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2026., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 21. travnja 2026. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([2]), a 9. ožujka 2026. Zajedničko izvješće o zapošljavanju i Preporuku o ljudskom kapitalu.

(3) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost Unije u sljedećih pet godina. U njemu je utvrđeno da su tri imperativa preobrazbe – inovacije, dekarbonizacija i konkurentnost te sigurnost – ključni stupovi održivog gospodarskog rasta. Otkako je objavljen, Kompas konkurentnosti služi kao temelj za rad u sklopu europskog semestra, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima EU-a i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

(4) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2026. razvijati usporedno sa završnom fazom provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost ([3]). Planovi za oporavak i otpornost, uz financiranje u okviru kohezijske politike, odigrali su ključnu ulogu u ostvarenju prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se u tim planovima moralo djelotvorno poraditi na svim ili na znatnom dijelu izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedine zemlje izdanima u nedavnim ciklusima, i te su se preporuke morale uzeti u obzir u programima financiranima u okviru europske kohezijske politike. Kako se Mehanizam za oporavak i otpornost bliži kraju, i dalje je ključno nastaviti s reformama i ulaganjima koji primaju potporu i provode se u okviru tog mehanizma te ih nadograđivati, posebno one koji doprinose svladavanju izazova utvrđenih u preporukama za pojedine zemlje.

(5) Komisija je 3. lipnja 2026. objavila Izvješće za Latviju za 2026. U njemu je ocijenjen napredak Latvije u smislu preporuka koje su joj upućene 2025. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Latvije. Na temelju te analize u navedenom su izvješću utvrđeni najhitniji izazovi s kojima se Latvija suočava. Ocijenjen je i napredak Latvije u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina te smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(6) Vijeće je 21. siječnja 2025. na temelju ocjene i preporuke Komisije donijelo Preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Latvije ([4]). Plan se odnosi na razdoblje od 2025. do 2028. i četverogodišnju fiskalnu prilagodbu. Vijeće je preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda: 5,9 % u 2025., 3,6 % u 2026., 3,4 % u 2027. i 3,3 % u 2028., što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanima u odnosu na baznu godinu 2023., od 15,5 % u 2025., 19,7 % u 2026., 23,8 % u 2027. i 27,9 % u 2028.

([2]) SL C, C/2026/2434, 28.4.2026., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.
([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Latvije (SL C, C/2025/652, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

(7) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je pozvala države članice da koordinirano zatraže aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu ([5]) a Europsko vijeće taj je prijedlog pozdravilo 6. ožujka 2025. Na zahtjev Latvije Vijeće je 8. srpnja 2025. na preporuku Komisije donijelo preporuku kojom se Latviji dopušta odstupanje od preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda ([6]). Razdoblje aktivacije nacionalne klauzule o odstupanju (2025. – 2028.) Latviji omogućuje da ponovno odredi prioritete državnih rashoda ili poveća državne prihode tako da trajno povećanje rashoda za obranu ne ugrozi fiskalnu održivost u srednjoročnom razdoblju.

(8) Latvija je 30. travnja 2026. dostavila svoje godišnje izvješće o napretku za 2026. ([7]) u kojem izvješćuje o poštovanju preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda i provedbi reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u preporukama koje su joj upućene u okviru europskog semestra. U godišnjem izvješću o napretku uzeto je u obzir i polugodišnje izvješće Latvije o napretku postignutom u provedbi njezina plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Rast realnog BDP-a u 2025. iznosio je 2,1 %, a inflacija mjerena HIPC-om 3,8 %. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će se realni BDP povećati za 1,4 % u 2026. i za 1,6 % u 2027., a inflacija mjerena HIPC-om iznositi 3,6 % u 2026. i 2,2 % u 2027.

(10) Prema podacima Eurostata ([8]) deficit opće države u Latviji se s 1,8 % BDP-a u 2024. povećao na 2,5 % BDP-a u 2025. Povećanje deficita u 2025. uglavnom proizlazi iz negativnog fiskalnog učinka reforme poreza na dohodak i smanjenja dohotka od imovine, na što su utjecale niže isplate dividendi poduzeća u državnom vlasništvu i niži prihodi od kamata. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se deficit od 3,3 % BDP-a u 2026. i 4,3 % BDP-a u 2027. Povećanje u 2026. uglavnom je posljedica većih ulaganja (među ostalim u obranu), povećanja troškova kamata te kontinuiranog rasta socijalnih transfera, uglavnom zbog toga što indeksacija mirovina i naknada nadmašuje gospodarski rast, te sve većeg broja primatelja mirovina. Dodatno povećanje deficita 2027. uglavnom je rezultat daljnjih učinaka reforme poreza na dohodak i smanjenja dohotka od imovine, kao i naglog povećanja rashoda za obranu, uz kontinuirano velik rast socijalnih transfera.

(11) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([9]), koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, bio je u 2025. ekspanzivan, za 1,1 % BDP-a. Predviđa se da će u 2026. biti ekspanzivan, za 1,5 % BDP-a, a u 2027. uglavnom neutralan.

([5]) Komunikacija Komisije o financiranju povećanih rashoda za obranu u okviru Pakta o stabilnosti i rastu, Bruxelles, 19.3.2025., C (2025) 2000 final.

([6]) Preporuka Vijeća od 8. srpnja 2025. kojom se Latviji dopušta odstupanje od maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće na temelju Uredbe (EU) 2024/1263 (aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju) (SL C, C/2025/3970, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3970/oj).

([7]) Godišnja izvješća o napretku za 2026. dostupna su na sljedećoj poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([8]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2026.

([9]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između (i) srednjoročnog potencijalnog rasta i (ii) promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

(12) Prema podacima Eurostata ([10]) dug opće države u Latviji se sa 46,2 % BDP-a krajem 2024. povećao na 46,9 % BDP-a krajem 2025. Povećanje udjela duga u BDP-u u 2025. uglavnom je posljedica proračunskog deficita i pozitivne prilagodbe stanja i tokova. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se povećanje udjela duga u BDP-u na 48,8 % do kraja 2026. i daljnje povećanje na 53,8 % do kraja 2027. Povećanja u 2026. i 2027. uglavnom su posljedica visokih primarnih deficita i prilagodbi stanja i tokova naviše zbog predstojećih isplata euroobveznica.

(13) Prema podacima Eurostata ([11]) ukupni rashodi opće države za obranu u Latviji iznosili su 3,2 % BDP-a u 2025., što odgovara povećanju od 0,7 postotnih bodova BDP-a u odnosu na referentnu godinu 2021. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će u 2026. iznositi 4,1 % BDP-a, što odgovara povećanju od 1,7 postotnih bodova BDP-a u odnosu na 2021. ([12])

(14) Unija se nastavlja suočavati s rizicima od poremećaja u opskrbi energijom i povećane nestabilnosti cijena, a stanje dodatno pogoršavaju geopolitičke napetosti koje utječu na globalna tržišta nafte i plina. Iskustvo stečeno tijekom energetske krize 2022. i 2023. pokazalo je da opsežne, neciljane mjere podrazumijevaju velike fiskalne troškove i da su društveno i gospodarski neučinkovite. Od izbijanja rata na Bliskom istoku u veljači 2026. Latvija je donijela mjere fiskalne politike za ublažavanje posljedica visokih cijena energije na kućanstva i poduzeća ([13]). To uključuje neciljano smanjenje trošarina na dizelsko gorivo i ciljano smanjenje trošarina na dizelsko gorivo koje se koristi u poljoprivredi, oba u razdoblju od 1. travnja do 30. lipnja 2026. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će fiskalni trošak tih mjera u 2026. iznositi manje od 0,1 % BDP-a. Prema procjenama Komisije, kad bi te mjere ostale na snazi do kraja 2026., njihov bi fiskalni trošak u 2026. iznosio 0,1 % BDP-a.

(15) Na temelju Komisijinih izračuna neto rashodi u Latviji povećali su se za 5,0 % u 2025. i kumulativno za 10,2 % u 2024. i 2025. Rast neto rashoda u 2025. niži je od preporučene stope maksimalnog rasta. Razmatraju li se 2024. i 2025. zajedno, kumulativna stopa rasta neto rashoda također je niža od preporučene maksimalne stope rasta.

(16) Na temelju Komisijinih izračuna predviđa se da će se neto rashodi u Latviji povećati za 6,7 % u 2026. i kumulativno za 17,5 % u 2024., 2025. i 2026. Predviđeni rast neto rashoda u 2026. veći je od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od 1,2 % BDP-a na godišnjoj razini. Razmatraju li se 2024., 2025. i 2026. zajedno, predviđa se da će kumulativna stopa rasta neto rashoda biti ispod preporučene maksimalne stope rasta ([14]).

([10]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2026.
([11]) Eurostat, državni rashodi prema klasifikaciji funkcija države (COFOG).
([12]) NATO-ova definicija potrošnje za obranu razlikuje se od definicije iz klasifikacije funkcija države (COFOG). Osim toga, mogle bi postojati razlike zbog vremena evidentiranja rashoda, posebno za vojnu opremu, jer se u izvješćima NATO-a ne slijede pravila iz nacionalnih računa za vrijeme evidentiranja.
([13]) Uzeto je u obzir stanje na datum zaključenja Komisijine proljetne prognoze 2026. (4. svibnja 2026.).
([14]) Budući da Latvija koristi fleksibilnost na temelju nacionalne klauzule o odstupanju, procjena usklađenosti usmjerena je na potonju usporedbu.

(17) Komisija je 3. lipnja 2026. donijela izvješće na temelju članka 126. stavka 3. UFEU-a ([15]). U tom je izvješću ocijenjeno stanje Latvije s obzirom na kriterij deficita jer njezin planirani deficit opće države 2026. premašuje referentnu vrijednost od 3 % BDP-a. U izvješću je zaključeno da se, uzimajući u obzir sve relevantne čimbenike, smatra da je Latvija ispunila kriterij deficita. S obzirom na to te nakon razmatranja mišljenja Gospodarskog i financijskog odbora na temelju članka 126. stavka 4. UFEU-a, Komisija nije predložila pokretanje postupka u slučaju prekomjernog deficita.

(18) Javne financije pod pritiskom su kako bi ispunile potrebe za strukturnom potrošnjom. Sadašnji godišnji proračun i srednjoročni proračunski okvir uključuju obveze veće potrošnje za obranu financirane zaduživanjem, ali ne osiguravaju dovoljno sredstava za zdravstvenu i socijalnu zaštitu. Niska javna potrošnja za zdravstvenu zaštitu i dalje negativno utječe na njezinu pristupačnost, a predviđa se da će primjerenost mirovina u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju ostati vrlo niska. Za osiguravanje odgovarajućeg financiranja ključnih prioriteta uz istodobno održavanje fiskalne održivosti potreban je sveobuhvatan pristup koji uključuje povećanje dodatnih poreznih prihoda, smanjenje sive ekonomije i povećanje učinkovitosti potrošnje.

(19) Osim toga, kao država članica koja je dio istočne vanjske granice EU-a, Latvija se suočava s pritiscima na potrošnju povezanu s obranom i otpornosti na hibridne prijetnje, kao što su ometanje kritične infrastrukture i upadi dronova, te posebnim izazovima koji utječu na dinamiku gospodarskog i socijalnog razvoja. Osim što agresivni rat Rusije protiv Ukrajine pogoršava neke od postojećih strukturnih izazova, povećava i sigurnosne pritiske, ometa prekogranične gospodarske aktivnosti i smanjuje privlačnost ulaganja. Iako je Latvija već znatno povećala potrošnju za obranu, zbog sigurnosnih izazova potrebna su daljnja ulaganja u civilnu zaštitu i pripravnost te vojnu pokretljivost. Takva bi ulaganja mogla biti dvostruko korisna: odgovoriti na sigurnosne izazove i pružiti mogućnosti za gospodarstva regija.

(20) Porezni prihodi Latvije iznosili su 34,9 % BDP-a u 2024. te su i dalje ispod prosjeka EU-a od 39,4 %. Latvija se i dalje u velikoj mjeri oslanja na poreze na potrošnju i rad kao glavne izvore prihoda. Porezi na kapital (uključujući porez na dobit) i nekretnine čine manji udio u kombinaciji poreza nego u drugim državama članicama EU-a. Latvija je 2025. i 2026. blago povećala poreze na kapital i razne poreze na potrošnju koji su manje štetni za rast i služe ciljevima politike (uključujući trošarine na goriva, duhan, alkohol i bezalkoholna pića; porez na službeni automobil; te porez na igre na sreću i lutriju). Međutim, dodatne prihode od tih poreza više je nego neutralizirao učinak reforme poreza na rad iz 2025., koji smanjuje prihode.

(21) Prema podacima iz anketa iz 2024. siva ekonomija i dalje je velika i iznosi 21,4 % BDP-a, uglavnom zbog visokog udjela neprijavljenih plaća („plaće na ruke”). Iako Latvija provodi mjere za bolje otkrivanje neplaćanja ili utaje poreza, kao što su obvezna upotreba e-računa kod transakcija i sustav ocjenjivanja poreznih obveznika, potrebni su dodatni napori za poboljšanje digitalnih alata, poticanje dobrovoljnog usklađivanja i jačanje provedbenih mehanizama.

(22) Suprotno praksi iz prijašnjih godina, u pripremi proračuna za 2026. većina ušteda utvrđenih u analizama rashoda usmjerena je na financiranje ključnih prioriteta vlade. Iako je postupak iz 2026. označio dobrodošlu promjenu u pristupu, Latvija bi mogla imati koristi od daljnje institucionalizacije te prakse u budućim proračunima kao i proširenja opsega i ambicije analize rashoda. Daljnji koraci za izradu proračuna na temelju uspješnosti mogu pomoći i u jačanju kvalitete i učinkovitosti javne potrošnje.

([15]) Izvješće Komisije pripremljeno u skladu s člankom 126. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, 3.6.2026., COM (2026) 302 final.

(23) Sustavno, smisleno i pravodobno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika ostaje ključno za osiguravanje opće odgovornosti za uspješnu provedbu Unijinih instrumenata financiranja, kao i u kontekstu europskog semestra.

(24) Provedba programa kohezijske politike, koja obuhvaća potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Fonda za pravednu tranziciju (FPT), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda (KF) u Latviji, brža je od prosjeka EU-a i kad je riječ o odabiru projekata i kad je riječ o plaćanjima. Važno je zadržati postojeći zamah i maksimalno povećati učinak ulaganja na terenu. Latvija u okviru svojih programa kohezijske politike već poduzima mjere za poticanje konkurentnosti i rasta. Međutim, u nekim će područjima možda biti potrebno dodatno ojačati provedbu, među ostalim onima koje se odnose na veliku infrastrukturu, promet, kao i povećati potporu MSP-ovima u regijama izvan glavnog grada. Bitno je osigurati da se nova ulaganja koja je Latvija utvrdila u svojem preispitivanju fondova kohezijske politike u sredini programskog razdoblja, posebno ulaganja povezana s pet prioriteta iz Uredbe o preispitivanju u sredini programskog razdoblja ([16]), provode brzo i djelotvorno.

(25) Latvija se suočava s izazovima koji se odnose na pristup financiranju, istraživanje i inovacije, energetsku učinkovitost, održivi promet, upravljanje resursima, nedostatak radne snage i vještina, socijalnu zaštitu, pristup zdravstvenoj zaštiti i stanovanju.

(26) Iako se zbog ublažene monetarne politike aktivnost kreditiranja povećala od 2024., nije bilo znatnih strukturnih promjena u bankovnom kreditiranju poduzeća. Vladine inicijative poboljšale su uvjete kreditiranja kućanstava, posebno pojednostavnjenjem uvjeta hipotekarnog refinanciranja, ali uvjeti kreditiranja poduzeća i dalje su uglavnom nepromijenjeni. Latvija je provela neke programe javne potpore, prvenstveno putem državne razvojne financijske institucije ALTUM, među ostalim okvir za javna jamstva, program velikih ulaganja, potporu ulaganjima u području zelene tranzicije (kao što su centralizirana opskrba grijanjem i proizvodnja biometana), kao i inicijative u području inovacija, gospodarske otpornosti te vojnih proizvoda ili proizvoda s dvojnom namjenom. Potrebni su dodatni napori kako bi se poduprla ulaganja poduzeća u digitalnu tranziciju, što uključuje povećanje osnovne razine digitalnog intenziteta. Strogi zahtjevi u pogledu kolaterala i visoke kamatne stope i dalje postoje, posebno izvan Rige, unatoč dobrom financijskom zdravlju banaka. Latvijsko tržište kapitala i dalje nije dovoljno razvijeno. Još uvijek postoje izazovi pri širenju mogućnosti financiranja izvan tradicionalnih izvora, što dokazuje niska kapitalizacija tržišta dionica i ograničena upotreba dionica i obveznica uvrštenih na burzu kao izvora financiranja. Ulaganja poduzetničkog kapitala zaostaju za prosjekom EU-a, jer ih ometa slabo privatno financiranje, dok su za latvijske mirovinske fondove karakteristični ograničena domaća ulaganja i niski povrati. Pristup financiranju mogao bi se poboljšati poticanjem mobilnosti zajmoprimaca i tržišnog natjecanja na tržištu poslovnog kreditiranja, kontinuiranim naporima za poboljšanje programa javnog kreditiranja i programa jamstava te aktiviranjem tržišta kapitala.

(27) Niske razine rashoda za istraživanje i razvoj u Latviji, posebno u privatnom sektoru, i dalje ograničavaju inovacije, što potvrđuje činjenica da je broj patentnih prijava po milijardi BDP-a i dalje upola niži od prosjeka EU-a. Suradnja između poduzeća i akademske zajednice i dalje je ograničena, i to usporava prijenos znanja. Poduzeća izvješćuju o dugim i složenim postupcima pri suradnji s istraživačkim ustanovama, a istraživači nemaju dovoljno poticaja za sudjelovanje u prijavljenim projektima. Ti su izazovi prouzročili slab rast produktivnosti, posebno izvan regije glavnoga grada, što je pogoršano niskim intenzitetom kapitala i ograničenom sektorskom preraspodjelom. I djelatnost *start-up* poduzeća zaostaje za Estonijom i Litvom, jer je manje novih registracija godišnje. Unatoč povoljnom regulatornom okruženju ekosustavi *start-up* i *scale-up* poduzeća i dalje su nedovoljno razvijeni zbog fragmentirane i niske financijske potpore. Kako bi se riješila ta pitanja, strateški osmišljena financijska potpora, kao što je ona za koju je potrebno privatno sufinanciranje ili obvezno zapošljavanje istraživača, te napredak u reformi visokog obrazovanja za poticanje suradnje s industrijom, mogli bi pomoći u izgradnji kapaciteta i poticanju inovacija te tako proširiti aktivnosti u području istraživanja i inovacija i poboljšati razine produktivnosti. Dugoročne politike za poticanje rasta *start-up* poduzeća u Latviji i poticanje poslovnih ulaganja u istraživanje i razvoj, uključujući potporu zapošljavanju u području istraživanja i razvoja u privatnom sektoru, s vremenom bi ojačale i dugoročni rast ukupne faktorske produktivnosti.

([16]) Uredba (EU) 2025/1914 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. rujna 2025. o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja.

(28) Latvija je 2025. proizvela 73 % svoje neto električne energije iz obnovljivih izvora, što je jedan od najviših udjela u EU-u, a većinu te proizvodnje čini hidroenergija. Iako se instalirani solarni kapacitet posljednjih godina povećao, kapacitet energije vjetra samo se neznatno povećao. Kako su mogućnosti za daljnje povećanje proizvodnje električne energije iz hidroelektrana ograničene, povećanje kapaciteta za proizvodnju energije vjetra i solarne energije ključno je za smanjenje izloženosti nestabilnim cijenama fosilnih goriva i ovisnosti o njima. Iako je nedavnim zakonodavnim i regulatornim inicijativama zagušenost mreže donekle ublažena, moglo bi se poboljšati upravljanje redovima čekanja za priključak na mrežu, primjerice napuštanjem pristupa „prema redoslijedu zaprimanja zahtjeva" i davanjem prednosti projektima koji su spremni za provedbu i financijski održivi. Osim toga, treba poduzeti mjere za skraćenje vremena potrebnog za izdavanje dozvola za projekte u području energije iz obnovljivih izvora. Naposljetku, unatoč tekućim naporima mogao bi se ubrzati postupak određivanja područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije.

(29) Potrošači električne energije u Latviji još uvijek su izloženi nestabilnim skokovima cijena, posebno u razdobljima niske proizvodnje energije iz obnovljivih izvora kad se sustav više oslanja na skupu proizvodnju iz fosilnih goriva i uvoz, što naglašava stalnu važnost poticanja nefosilnih rješenja za fleksibilnost, kao što su skladištenje energije i upravljanje potrošnjom. Dva baterijska sustava za skladištenje energije financirana sredstvima EU-a puštena su u rad 2025. i počela su pružati ključne usluge za fleksibilnost. Nedavnim regulatornim ažuriranjima pojednostavnjeno je izdavanje dozvola za projekte skladištenja energije iz obnovljivih izvora na istoj lokaciji. Moglo bi se učiniti više da se potrošačima i operatorima omogući fleksibilnost u latvijskom elektroenergetskom sustavu, primjerice poticanjem neovisnih agregatora manje potražnje, prelaskom na ugovore o nabavi električne energije s dinamičnim cijenama te ispitivanjem pilot-projekata za osiguravanje fleksibilnosti s većim akterima.

(30) Iako se krajnja potrošnja energije koja se pripisuje građevinskom sektoru posljednjih godina smanjuje, taj je sektor i dalje velik potrošač energije u zemlji te su potrebne dodatne mjere kako bi se ostvarili ciljevi obnove i energetske učinkovitosti za 2030. Regulatorne i zakonodavne inicijative provedene su u 2025. kako bi se ubrzale stope obnove, uključujući revizije pravila glasovanja i donošenja odluka u višestambenim zgradama. To je posebno važno s obzirom na velik broj višestambenih zgrada koje su izgrađene prije 1990. Programi potpore za energetsku učinkovitost i dalje ovise o javnom financiranju, prvenstveno sredstvima EU-a. Latvija bi mogla imati koristi od privlačenja dodatnog privatnog financiranja, primjerice ponudom više financijskih instrumenata i mogućnosti smanjenja rizika, uz istodobno usmjeravanje potpore koja se temelji na bespovratnim sredstvima na ranjivija kućanstva. Potrebno je uložiti posebne napore u promicanje elektrifikacije i uvođenja energetski učinkovitih, niskougljičnih tehnologija za grijanje i hlađenje, koje čine većinu krajnje potrošnje energije u stambenim objektima.

(31) Iako je Latvija poduzela korake za dekarbonizaciju svojeg prometnog sektora, on je i dalje jedan od najvećih izvora emisija stakleničkih plinova u zemlji. Ovisnost cestovnog prometa o fosilnim gorivima iznosi 92 % i on je odgovoran za 83 % emisija iz prometa. Zakon o energiji u prometu, koji je donesen krajem 2025. i stupio na snagu 1. siječnja 2026. utvrđuje okvir za postizanje ciljeva iz Direktive RED III u prometnom sektoru. Udio privatnih električnih vozila blago se povećao s 0,8 % u 2024. na 1,05 % u 2025., dok se infrastruktura za punjenje lakih vozila 2025. udvostručila, iako je ishodište bilo nisko i još uvijek je ograničena za teška vozila. Latviji bi stoga koristilo daljnje poticanje uvođenja vozila s niskim i nultim emisijama, među ostalim za vozni park gospodarskih vozila, te širenje njezine infrastrukture za punjenje, posebno za teška vozila. Kad je riječ o željezničkom prijevozu, iako je 90 % željezničkog prijevoza putnika elektrificirano, usluge prijevoza tereta i dalje se oslanjaju na dizelsko gorivo, pri čemu ukupna elektrifikacija željeznice u Latviji iznosi samo 14 % u usporedbi s prosječnom pokrivenošću u EU-u od 57 %. Očekuje se da će se dovršetkom projekta Rail Baltica Latvija strateški uključiti u željezničku mrežu EU-a, znatno poboljšati pokrivenost željeznicom i istodobno olakšati prelazak s cestovnog na željeznički promet, što će dodatno doprinijeti smanjenju emisija stakleničkih plinova iz prometa.

(32) Latvija se u prelasku na kružno gospodarstvo suočava s izazovima, a njezina produktivnost resursa trenutačno iznosi oko polovine prosjeka EU-a. Latvija je znatno smanjila svoje emisije stakleničkih plinova u proizvodnom sektoru, no energetski intenzitet latvijske proizvodne industrije i dalje je među najvišima u EU-u. Iako je Latvija poboljšala svoj sustav gospodarenja otpadom, uvođenjem odvojenog prikupljanja tekstila u 2025. i pokretanjem sustava povratne naknade za e-cigarete u 2026. te ima dobru stopu recikliranja za specifične tokove otpada (plastična ambalaža, građevinski otpad i otpad od rušenja), njezina stopa kružne upotrebe materijala u 2024. bila je tek upola manja od prosjeka EU-a (6,8 % u usporedbi s 12,2 % za EU) te bi stoga mogla imati koristi od daljnjeg poboljšanja. Gotovo polovina latvijskog komunalnog otpada i dalje se šalje na odlagališta. Latvija nije na dobrom putu da ostvari svoj cilj uklanjanja ugljika. U razdoblju 2020. – 2023. povećanje emisija stakleničkih plinova u sektoru LULUCF-a kumulativni je rezultat viših stopa sječe i veće stope odumiranja u zrelim šumama.

(33) S obzirom na presudnu ulogu ljudskog kapitala u povećanju konkurentnosti i strateške autonomije Unije, Vijeće je 2026. državama članicama preporučilo da poduzmu mjere za hitno prevladavanje strukturnih izazova povezanih s ljudskim kapitalom u području vještina, obrazovanja i osposobljavanja, koji koče konkurentnost. Preporuke za pojedinu zemlju upućene Latviji 2026. mogu doprinijeti provedbi Preporuke Vijeća o ljudskom kapitalu u Uniji.

(34) Manjak radne snage i vještina, među ostalim u sektorima STEM-a, poučavanju, istraživanju i digitalizaciji te u socijalnom i zdravstvenom sektoru, i dalje koči konkurentnost. Manjak radne snage u sektorima kao što su proizvodnja energije i proizvodnja i dalje je visok i očekuje se da će se u narednim desetljećima povećati. Poboljšani radni uvjeti mogli bi pomoći u privlačenju i zadržavanju kvalificiranih radnika, među ostalim u sektorima kao što su poučavanje, zdravstvena i socijalna zaštita. Osim toga, mali broj osoba s diplomom u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) i manjak radne snage u području istraživanja ugrožavaju inovacijski kapacitet i konkurentnost Latvije. Latvija ostvaruje slabe rezultate u području digitalnih vještina, posebno osnovnih digitalnih vještina, te je na četvrtom najslabijem mjestu u EU-u, što utječe i na digitalizaciju MSP-ova. Unatoč nedavnim naporima, latvijski sustav obrazovanja odraslih i dalje je fragmentiran i nije u potpunosti prilagođen potrebama tržišta rada. Latviji bi koristilo jačanje dugoročnog planiranja u području obrazovanja odraslih donošenjem nacionalne strategiju razvoja ljudskog kapitala. Bliskom suradnjom s organizacijama poslodavaca i sindikatima aktivne politike tržišta rada i strukovno obrazovanje i osposobljavanje mogli bi se bolje povezati s potrebama tržišta rada.

(35) Latvija se i dalje suočava s visokim razinama nejednakosti, pri čemu se kvintilni omjer dohotka povećao sa 6,28 u 2024. na 6,68 u 2025., što je znatno iznad prosjeka EU-a od 4,62. Nadalje, iako se stopa osoba izloženih riziku od siromaštva i socijalne isključenosti 2024. smanjila na 24,3 %, još uvijek je iznad prosjeka EU-a od 21 %. Stopa rizika od siromaštva posebno je visoka za ranjive skupine, kao što su starije osobe, osobe s invaliditetom i kućanstva sa samohranim roditeljem. To odražava relativno nisku pokrivenost i nisku primjerenost socijalne zaštite, posebno kad je riječ o nedoprinosnim naknadama. Učinak socijalnih transfera osim mirovina, koji je već bio jedan od najnižih u EU-u, smanjio se drugu godinu zaredom. Za osobe s invaliditetom pokrivenost naknadama za posebnu skrb niska, a postojeće naknade nisu povećane kako bi išle ukorak s inflacijom. Unatoč nekim nedavnim mjerama primjerenost starosnih mirovina i dalje je među najnižima u EU-u, pri čemu se očekuje se da će se ukupni omjer zamjene u budućim godinama bez odgovarajućeg odgovora politike još pogoršati. Socijalne usluge i dugotrajna skrb, posebno kućna njega, i dalje su nedovoljno razvijeni. Osim toga, i dalje postoje teritorijalne razlike u gospodarskom i socijalnom razvoju. Regije koje graniče s Rusijom i Bjelarusom, posebno regija Latgale, i ruralna područja posebno su pogođeni depopulacijom, nižim stupnjem obrazovanja, ograničenim pristupom zdravstvenoj zaštiti i socijalnim uslugama, što pogoršava rizik od socijalne isključenosti i siromaštva. Odgovori na te izazove doprinijeli bi i podupiranju uzlazne socijalne konvergencije, u skladu s drugom fazom analize socijalne konvergencije u sklopu okvira za socijalnu konvergenciju, koju su provele službe Komisije ([17]).

(36) Zdravstveni ishodi u Latviji ne pokazuju veliko poboljšanje, pri čemu Latvija bilježi jednu od najnižih stopa očekivanog životnog vijeka u EU-u, kao i visoke stope smrtnosti koja se može izbjeći. Unatoč određenim dodatnim financijskim sredstvima, niska javna potrošnja za zdravstvenu zaštitu utječe na otpornost sustava te i dalje otežava pristup kvalitetnoj skrbi, što je vidljivo iz dugih lista čekanja i visokih izravnih plaćanja zbog ograničenog zakonskog paketa naknada. Iako je vlada poduzela određene mjere za rješavanje problema visoke potrošnje za izravna plaćanja, uključujući proširenje popisa lijekova za koje se može dobiti povrat novca i povećanje stope nadoknade troškova, visoka izravna plaćanja i dalje nerazmjerno financijski opterećuju kućanstva s niskim dohotkom, čime se pogoršavaju nejednakosti u zdravstvenim ishodima i što dovodi do visokih razina nezadovoljenih medicinskih potreba cijelog stanovništva. Osim toga, zdravstvene ustanove suočavaju se s ozbiljnim manjkom zdravstvenih radnika, pri čemu slabi radni uvjeti odvraćaju od zapošljavanja i zadržavanja radnika. Privlačenju kadra u taj sektor moglo bi pomoći rješavanje problema velikog radnog opterećenja, strukturno povećanje plaća u javnom zdravstvenom sektoru i poboljšanje karijernih mogućnosti. Čimbenici rizika u ponašanju, kao što su prekomjerna konzumacija alkohola, pušenje i niska tjelesna aktivnost, i dalje su glavni razlozi za slabe zdravstvene ishode. To bi se moglo ublažiti jačanjem preventivnih zdravstvenih politika, uključujući probir i kampanje za javno zdravlje.

([17]) SWD(2026) 122 – *Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF)*, 2026.

(37) Stambeni fond Latvije i dalje je zastario i neodgovarajući, posebno u pogledu energetske učinkovitosti, zbog godina nedovoljnih ulaganja i velikog broja višestambenih zgrada izgrađenih prije 1990. To stavlja financijski pritisak na kućanstva, posebno s obzirom na povećanje troškova energije. Velike regionalne i socijalno-ekonomske razlike ograničavaju gradnju stambenih nekretnina i obnove, posebno izvan Rige. Osim toga, tržište najma nekretnina i tržište socijalnog stanovanja i dalje su nedovoljno razvijeni. Pristup socijalnim stanovima osigurava se prvenstveno na temelju razine dohotka i nije dobro prilagođen potrebama osoba s invaliditetom. Pristup „stanovanje na prvom mjestu" nedovoljno je razvijen i ograničen je na regiju glavnoga grada Rige. Beskućništvo je općenito i dalje stalan društveni problem i nacionalne politike ga ne rješavaju dovoljno učinkovito. Nedostatak kvalitetnih i priuštivih stambenih nekretnina ugrožava mobilnost radne snage i socijalnu dobrobit. Latvija je provela neke programe za potporu izgradnji priuštivih stambenih nekretnina u regijama, prvenstveno putem državne razvojne financijske institucije ALTUM, ali potrebno je uložiti više napora u proširenje fonda socijalnih stanova i poboljšanje kvalitete i primjerenosti stambenih nekretnina, među ostalim obnovom i energetskim poboljšanjima, posebno izvan regije glavnog grada.

(38) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2026. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o ekonomskoj politici europodručja 2026. Kad je riječ o Latviji, preporuka br. 1 doprinosi provedbi prve, druge i treće preporuke za europodručje, preporuka br. 2 doprinosi provedbi četvrte preporuke za europodručje, preporuka br. 3 doprinosi provedbi sedme, devete i desete preporuke za europodručje, preporuka br. 4 doprinosi provedbi sedme preporuke za europodručje, a preporuka br. 5 doprinosi provedbi pete preporuke za europodručje,

PREPORUČUJE da Latvija u 2026. i 2027. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Nastaviti se pridržavati maksimalnih stopa rasta neto rashoda koje je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025. i pritom iskoristiti fleksibilnost na temelju nacionalne klauzule o odstupanju koju je aktiviralo Vijeće. Povećati obrambenu pripravnost i pritom osigurati održivost duga i učinkovitost potrošnje te postupnu prilagodbu proračuna u skladu sa strukturno većom potrošnjom za obranu. Osigurati da mjere poduzete za ublažavanje posljedica povećanja cijena energije budu privremene i usmjerene na zaštitu ranjivih kućanstava ili zadovoljavanje potreba energetski intenzivnih poduzeća, održavaju poticaje za uštedu energije i da je njihov fiskalni trošak u skladu s obvezama koje proizlaze iz fiskalnog okvira EU-a. Prilagoditi javne financije za ispunjavanje potreba za strukturnom potrošnjom, među ostalim za obranu i otpornost na hibridne prijetnje, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, npr. proširenjem oporezivanja na izvore koji su manje štetni za rast, promicanjem mjera za preusmjeravanje neformalnih ili neprijavljenih djelatnosti u formalno gospodarstvo i uključivanja prakse preusmjeravanja rashoda na prioritetna područja na temelju analize rashoda, istodobno proširiti njihovo područje primjene i ambiciju.

2. Osigurati kontinuitet reformi i ulaganja koji se provode u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Održati zamah u provedbi programâ kohezijske politike, na temelju, ovisno o slučaju, preraspodjele na strateške prioritete i fleksibilnosti dogovorenih u kontekstu preispitivanja okvira kohezijske politike u sredini programskog razdoblja. Odgovoriti na jedinstvene socioekonomske i sigurnosne izazove te izazove u području civilne pripravnosti koji posebno utječu na regije na vanjskoj istočnoj granici EU-a, uključujući potrebu za ulaganjem u infrastrukturu dvojne namjene.

3. Poboljšati pristup financiranju za mala i srednja poduzeća, i izvan regije glavnoga grada, među ostalim poticanjem tržišnog natjecanja u financijskom sektoru i razvojem tržišta kapitala. Olakšati digitalizaciju poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća. Poticati privatna ulaganja u istraživanje i inovacije, među ostalim jačanjem suradnje između poduzeća i akademske zajednice, smanjenjem administrativnog opterećenja u javno-privatnim partnerstvima te podupiranjem komercijalizacije istraživanja i povećanjem inovacija.

4. Nastaviti s uvođenjem energije iz obnovljivih izvora, među ostalim poboljšanjem postupka izdavanja dozvola, određivanjem područja za brži razvoj obnovljivih izvora energije i promicanjem nefosilnih rješenja za fleksibilnost. Povećati energetsku učinkovitost i dekarbonizaciju zgrada. Ubrzati dekarbonizaciju prometa, među ostalim ubrzavanjem dovršetka projekta Rail Baltica. Povećati učinkovitost resursa i prelazak na kružno gospodarstvo s pomoću ekoloških inovacija i praksi održivog upravljanja resursima.

5. Smanjiti nedostatak radne snage i vještina, među ostalim ciljanim usavršavanjem i prekvalifikacijom odraslih kako bi se zadovoljile potrebe tržišta rada i poboljšali radni uvjeti. Ojačati socijalnu zaštitu radi smanjenja siromaštva i nejednakosti, među ostalim poboljšanjem primjerenosti starosnih mirovina i pristupa kvalitetnim socijalnim uslugama. Ojačati primjerenost i dostupnost zdravstvenog sustava kako bi se poboljšali zdravstveni ishodi, među ostalim osiguravanjem odgovarajućih ljudskih i financijskih resursa, proširenjem zakonskog paketa naknada, smanjenjem izravnih plaćanja i jačanjem preventivnih zaštitnih mjera. Povećati dostupnost i kvalitetu priuštivog i socijalnog stanovanja, posebno izvan regije glavnog grada.

Sastavljeno u Bruxellesu 10. srpnja 2026.

Za Vijeće

Predsjednik

S. HARRIS